

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 200/2021-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej JUDr. Andrejom Garom, advokátom, Štefánikova 14, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 54/2019 z 29. novembra 2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 17. marca 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto rozhodnutia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, priznať jej finančné zadostučinenie 3 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva takýto stav veci:

3. Okresný súd Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 23 C 21/2001 zo 7. novembra 2013 zamietol žalobu, ktorou sa brat sťažovateľky domáhal určenia neplatnosti závetu a vydedenia. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudok okresného súdu rozsudkom č. k. 6 Co 301/2016 z 3. októbra 2018 zmenil tak, že vyslovil neplatnosť závetu v časti, ktorou poručiiteľka opomenula žalobcu v rozsahu jeho zákonného dedičského podielu. Teda v prípade platného závetu by (v zmysle záverov okresného súdu) sťažovateľka nadobudla dedičstvo v celosti, no vo výsledku súdneho konania žalobca nadobudol svoj zákonný podiel (1/4) a sťažovateľka zvyšok dedičstva (3/4).

4. Ako sporné bolo pred súdmi prejednávané správanie žalobcu (syna) k matke. Podstatou závetu bolo odkázanie celého dedičstva dcére, pretože syn sa k matke mal nevhodne až hrubo správať, viackrát jej ublížiť (tým, že ju mal zbiť), neprispievať na domácnosť, málo sa doma zdržiavať napriek tomu, že vedel, že matka je chorá, matke nepomáhal a do nemocnice ju nechodil navštevovať.

5. Žalobca tvrdil, že matka spísala závet v duševnej poruche. Súdny tejto námietke po vyjadrení znalcov neprisvedčili (porovnaj bod 2 a 6 rozsudku krajského súdu). Skúmali teda danosť dôvodov vydedenia (porovnaj bod 8 až 13 rozsudku krajského súdu). Na základe dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa a doplneného odvolacím súdom súdy dospeli k záveru, že spôsob života, ktorý syn viedol, a vzťah, ktorý s matkou mali, síce nemusel byť k spokojnosti matky, ale zároveň nebol takých excesívnych rozmerov, aby založil dôvodnosť vydedenia.

6. Po neúspechu v odvolacom konaní sťažovateľka podala dovolanie, v ktorom tvrdila procesnú vadu podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, teda nesprávny procesný postup všeobecných súdov ústavne významnej intenzity. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie odmietol z dôvodu, že všeobecné súdy zachovali všetky procesné práva sťažovateľky, a to že sa nestotožnili s jej právnym názorom na vec, nie je zásahom do jej práv. Na základe uvedeného najvyšší súd rozhodol o neprípustnosti dovolania [§ 447 písm. c) Civilného sporového poriadku].

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka sa s právnym názorom všeobecných súdov rozhodne nestotožňuje. Danosť dôvodov vydedenia považuje za preukázanú. Ustálenie skutkového stavu nespochybňuje, vadí jej vyhodnotenie dôkazov tak, ako to všeobecné súdy urobili. Súdom vytýka zaujatosť hodnotenia dôkazov v prospech úspešnej strany konania. Je presvedčená o tom, že konkrétnym dôkazom svedčiacim pre danosť dôvodov vydedenia bol pripisovaný len bagateľný význam, čím bol celý proces vyhodnotenia dôkazov „vo vzájomných súvislostiach“ súdmi de facto sabotovaný. Rovnakú argumentáciu sťažovateľka uplatňuje aj v ústavnej sťažnosti. Keďže v konaní musela opakovane vypovedať o chýlostivých situáciách zo súkromného života (nadávky syna matke, fyzické napadnutie a pod.), a často na pojednávaniach preto plakala, vyvolalo to u nej pocit opakovanej traumy a s ohľadom na dĺžku súdneho konania (ktoré sa vedie v dôsledku neefektívneho konania všeobecných súdov už od roku 2001, vec bola pôvodne vedená na okresnom súde pod sp. zn. 23 C 21/01) požaduje priznanie satisfakcie.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Sťažovateľka ústavnou sťažnosťou namieta nedostatok odôvodnenia rozhodnutia všeobecných súdov. Nedostatok odôvodnenia nachádza v nekoherentnosti úvahy súdov pri zhodnotení dôkaznej situácie. Pri vykonávaní voľného hodnotenia dôkazov vidí skôr svojvôľu súdov než pravidlá logického usudzovania.

9. Podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, ktorý je zjavne neopodstatnený.

10. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie:

11. Podstata základného práva na súdnu ochranu spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

12. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu je právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03). Z aspektu kvality odôvodnenia súdneho rozhodnutia je tým plne realizované právo účastníka konania na spravodlivé súdne konanie.

13. Právne závery všeobecného súdu sú preto z pohľadu kvality odôvodnenia súdneho rozhodnutia predmetom prieskumu zo strany ústavného súdu vtedy, ak sa s ohľadom na okolnosti prejednávanej veci javia arbitrárne. Preto ústavný súd často konštatuje, že nie je „obyčajnou“ opravnou inštanciou proti rozhodnutiam všeobecných súdov.

14. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokovaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky, súvisiace s predmetom súdnej ochrany.

15. Všeobecný súd by teda v záujme zachovania ústavnej konformity odôvodnenia súdneho rozhodnutia určite mal v argumentácii obsiahnutej v odôvodnení toho-ktorého rozhodnutia dbať na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé.

16. Na druhej strane, do obsahu základného práva na súdnu ochranu však nepatrí právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (I. ÚS 3/97, II. ÚS 218/02, IV. ÚS 340/04, I. ÚS 225/05, II. ÚS 56/07) ani právo účastníka dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/97).

17. Námietky v ústavnej sťažnosti označujú rozhodnutia všeobecných súdov za arbitrárne. Všeobecnými súdmi bolo znalecky ustálené, že matka sťažovateľky nekonala pri spísaní závetu v duševnej poruche. Súdy sa zaoberali dôvodmi vydedenia [§ 469a ods. 1 písm. a), b) a písm. c) Občianskeho zákonníka]. Pri nich podrobne rozviedli, prečo matka sťažovateľky nebola odkázaná na synovu pomoc, prečo správanie syna nebolo možné považovať za také, ktorým by trvalo prejavoval opravdivý nezáujem o matku, a prečo spôsob života, ktorým sa rozhodol žiť (podľa názoru matky možno „vagabund“), nie je možné považovať za vedenie trvalo neusporiadaného spôsobu života (bližšie porovnaj odôvodnenie rozsudku krajského súdu, ktoré pre úplnosť argumentácie nemá zmysel na tomto mieste opakovať). Úvaha všeobecných súdov je z tohto pohľadu ucelená, nevykazuje známky logických nedostatkov a bezo zvyšku udáva dôvody, pre ktoré argumentácia sťažovateľky nebola akceptovaná.

18. Pokiaľ sťažovateľka podaním dovolania a ústavnej sťažnosti argumentovala „za“ neodôvodnenosť rozsudku krajského súdu, nemohla byť v príslušných konaniach úspešná, pretože rozhodnutie krajského súdu medzery v odôvodnení nevykazuje, t. j. dáva ucelenú, právne logickú a skutkovo podloženú odpoveď na všetky rozhodujúce otázky. Prostým poukázaním na vecnú nesprávnosť rozhodnutia všeobecných súdov z dôvodu nenaplnenej procesnej vady sa preto sťažovateľka ocitá mimo záber práva na súdnu ochranu popísaný v bode 13 tohto rozhodnutia. Z uvedeného dôvodu je ústavná sťažnosť v tejto časti zjavne neopodstatnená.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na rovnosť účastníkov v konaní:

19. Podstatu základného práva na rovnosť účastníkov v konaní tvorí princíp, že každá strana v procese musí mať rovnakú možnosť hájiť svoje záujmy a že žiadna z nich nesmie mať podstatnú výhodu voči protistrane. Tento princíp tvorí súčasť obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 157/2011, IV. ÚS 608/2013).

20. Sťažovateľka spochybňuje svoju rovnosť šancí na úspech v konaní tým, že všeobecné súdy sa pri vyhodnotení skutkového stavu priklonili k právnemu hodnoteniu pre ňu nepriaznivému. Podstata uvedeného princípu však mieri k tomu, aby účastníkom bol v konaní poskytnutý rovnocenný priestor pre ovplyvnenie súdu pri utváraní si názoru na prejednávajúcu vec. Podobne, ako bolo uvedené v bode 14 tohto rozhodnutia, ani práve uvedený aspekt práva na súdnu ochranu neslúži ako garancia pre to, aby súd konal v súlade s právnym názorom jedného z účastníkov konania. Podstatou ide o procesnú garanciu smerujúcu z konania (procesu) k dosiahnutiu objektívneho výsledku konania, a preto (spätný) implikačný úsudok výlučne z neželaného výsledku konania k „zarúčenej“ nerovnosti v konaní nie je k podstate výstavby takého úsudku korektný. Inak povedané, taká možnosť bude existovať pri rozhodnutom spore vždy. Vecne opačný názor na výsledok konania preto sám osebe nie je dôvodom, ktorý by bránil sťažovateľke pred súdmi hájiť svoje záujmy, a preto treba aj v tejto časti hodnotiť ústavnú sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú.

III.3. K namietanému porušeniu ostatných práv ústavnou sťažnosťou:

21. Námiетка ostatných práv vychádza z tvrdenia o nedostatku odôvodnenia rozhodnutia všeobecných súdov. Kvalite odôvodnenia rozhodnutia všeobecných súdov sa ústavný súd venoval v stati III.1 a III.2 tohto rozhodnutia, a preto v zmysle tam uvedenom je aj ostatné námietky v ústavnej sťažnosti potrebné hodnotiť ako zjavne neopodstatnené.

22. Z dôvodu odmietnutia ústavnej sťažnosti o nároku na priznanie satisfakcie a náhrady trov konania nebolo potrebné rozhodovať.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. marca 2021

Robert Šorl
predseda senátu